

Sygn. akt I ACa 976/14

I ACz 1322/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Zbigniew Ducki (spr.) SSO del. Barbara Baran
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. Ł. i B. Ł.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...) Zarządowi Melioracji i (...) w K. i Marszałkowi Województwa (...) Zarządowi Melioracji i (...) w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów oraz zażalenia strony pozwanej Skarbu Państwa - (...) Zarządu Melioracji i (...) w K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 30 stycznia 2014 r. sygn. akt I C 2330/12

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej Skarbu Państwa - (...) Zarządu Melioracji i (...) w K.;**

3. **nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej Skarbu Państwa - Marszałka Województwa (...) Zarządu Melioracji i (...) w K.;**

4. **oddala zażalenie;**

5. **nie obciąża strony pozwanej Skarbu Państwa - (...) Zarządu Melioracji i (...) w K. kosztami postępowania zażaleniowego.**

Sygn. akt I ACa 976/14

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – (...) Zarządowi Melioracji i (...) w K., z ostatecznym oznaczeniem jednostki organizacyjnej strony pozwanej, jako Marszałek Województwa (...) Zarząd Melioracji i (...), A. Ł. i B. Ł. wnieśli o zasądzenie na swoją rzecz solidarnie kwoty 107.836 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu wraz kosztami procesu.

W podstawie faktycznej dochodzonego roszczenia powodowie, wskazując art. 186 ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U/ 2012. Poz. 145 j.t., dalej p.w.) podali, że byli współwłaścicielami na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej dwóch przedmiotowych w sprawie działek (nr (...) obr. K. obj. księgą wieczystą Nr (...)), jednakże na podstawie decyzji Prezydenta Miasta K. z 23 grudnia 2008 r. zostały one włączone do granic potoku S. i stały się własnością Skarbu Państwa. Aktualnie prawa właścicielskie w stosunku do działek z upoważnienia Marszałka Województwa wykonuje (...) Zarząd Melioracji i (...) w K. (dalej (...)). Powodowie jednak pomimo wyzucia ich z własności nie otrzymali stosownego odszkodowania, zaś po zwróceniu się w piśmie z 18 października 2010 r. do Marszałka Województwa (...) o wypłatę odszkodowania, zarządca potoku S. uznał ich roszczenie za słuszne oraz oświadczył, że ze względu na brak odpowiednich środków odszkodowanie zostanie powodom przyznane w 2011 r., do czego jednak nie doszło.

Strona pozwana Skarb Państwa - (...) Zarząd Melioracji i (...), wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jej rzecz kosztów postępowania. Na wstępie strona pozwana wskazała, że zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt. 4 p.w. prawa właścielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa wykonuje marszałek województwa, jako zadanie w zakresie administracji rządowej wykonywane przez samorząd województwa. W konsekwencji pozwanym w sprawie winien być samorząd województwa, który zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r., nr 42, poz. 1590 ze zm.) ma osobowość prawną, zaś zgodnie z art. 6 ust. 1 opkt. 1 w/w ustawy, samorząd województwa wykonuje określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. W tej sytuacji brak jest w sprawie legitymacji biernej po stronie Skarbu Państwa. Następnie strona pozwana wniosła o odrzucenie pozwu z przyczyny niedopuszczalności drogi sądowej, wobec niewyczerpania przewidzianej w art. 186 p.w. drogi postępowania administracyjnego. Nadto strona pozwana powołując się na brzmienie art. 15 ust. 1 i art. 15b p.w. zaprzeczyła jakoby stała się właścicielem przedmiotowych w sprawie działek. Jednocześnie strona pozwana zakwestionowała wysokość dochodzonego przez powodów odszkodowania (79 zł za m² gruntu).

W końcu strona pozwana podniosła zarzut braku warunków do przejścia na rzecz Skarbu Państwa prawa własności działek powodów, zaś z ostrożności procesowej, wobec wniesienia pozwu po upływie terminu wymienionego w art. 188 ust. 2 p.w. i wniesieniu powództw po upływie 4 lat od wydania decyzji z 23 grudnia 2008 r., podniosła zarzut przedawnienia roszczenia.

Z kolei reprezentująca Skarb Państwa, jego jednostka organizacyjna Marszałek Województwa (...) – (...) wniosła o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej (brak wyczerpania postępowania administracyjnego przewidzianego w art. 186 p.w.), a razie nie uwzględnienia tego zarzutu o oddalenie powództwa przy zasądzeniu od powodów na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania.

Uzasadniając swe stanowisko w/w jednostka organizacyjna Skarbu Państwa wskazała, że stronie Skarbu Państwa - Marszałka Województwa (...) brak jest legitymacji biernej. Dalej zostało wskazane, że powodowie pismem z 30 grudnia 2011 r. zostali poinformowani o braku podstaw do wypłaty przez Marszałka Województwa (...) decyzji ustalającej wysokość odszkodowania. W końcu powodowie, w związku z zajęciem ich działek, w żaden sposób nie wykazali faktu poniesienia szkody czy też jej wysokości.

Wyrokiem z 30 stycznia 2014 r., wydanym do sygn. akt I C 2330/12 Sąd Okręgowy w Krakowie: w pkt. I oddalił powództwo; w pkt. II nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnych stronie pozwanej.

W ustaleniach stanu faktycznego dokonanego na kanwie wydanego w sprawie orzeczenia Sąd I instancji w szczególności wskazał, że powodowie byli właścicielami przedmiotowych w sprawie nieruchomości na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej.

Na dzień 7 października 1991 r. potok S. od M. zajął na trwale część działki będącej własnością powodów.

Pismem z 21 października 1991 r. powód złożył wniosek o zamianę działek (...) obr. (...), które zgodnie z zamierzeniami inwestycyjnymi miały być przeznaczone na regulację potoku S., chcąc w wyniku tej czynności prawnej uzyskać pozostające we własności Skarbu Państwa działki o numerach (...), będące nieużytkami. Dawałoby to możliwości uregulowania potoku S.. W braku zaś dokonania zamiany powód wniósł o wykupienie wspomnianych działek. Powód jednak nie osiągnął zamieszonego przez siebie celu.

Uprawnienia właścicielskie w stosunku do potoku S. od stycznia 2002 r. wykonuje Marszałek Województwa (...), przy czym użytkownikiem tego ciek jest jednostka organizacyjna Gminy Miejskiej K., Zarząd Infrastruktury (...) i (...) w K. (dalej (...)). Otóż w dniu 22 czerwca 2004 r. pomiędzy Gminą Miejską K., a Województwem (...) zostało zawarte porozumienie. Jego celem było podjęcie wspólnych działań dla ochrony przeciwpowodziowej Gminy Miejskiej K., poprzez zapewnienie swobodnego spływu wód powodziowych oraz zabezpieczenie potrzeb w zakresie zapewnienia odbioru i spływu wód opadowych i odwodnienia zurbanizowanych terenów miejskich. Wówczas ustalono, że Gmina Miejska K. będzie partycypować w kosztach utrzymania cieków istotnych dla poprawy bezpieczeństwa powodziowego i odwodnienia na odcinkach przepływających w jej granicach, w tym potoku S. od M..

W 2008 r. (...) przystąpił do udrażniania i remontu potoku S. na odcinku od M.. Roboty w tym względzie prowadzone po przebiegu potoku zostały jednak wstrzymane przez powoda. W tej sytuacji zostało wszczęte postępowanie w sprawie ustalenia linii brzegowej potoku S. od M.. Termin wykonania projektu został ustalony na 10 grudnia 2008 r. (...) zaś prowadził roboty utrzymaniowe poprzez usuwanie zamulenia dla zwiększenia drożności potoku. Podczas tych prac został odsłonięty istniejący brzeg koryta potoku, który znajdował się na terenie działki nr (...) na odcinku około 25 metrów. Wykonawcy projektu budowlano-wykonawczego regulacji potoku S. na odcinku od M. do wlotu rowu powyżej torów kolejowych do mostu przy ul. (...) przewidywali częściowe zajęcie działek nr (...).

W dniu 23 grudnia 2008 r. Prezydent Miasta K. wydał po rozpatrzeniu wniosku Przedsiębiorstwa Usług (...), występującego z upoważnienia (...) decyzję nr (...), w której z powołaniem się na art. 15 ust. 1, ust. 2 pkt. 3 ust. 3 i 5 p.w. oraz art. 104 k.p.a. określił linię brzegu potoku S. od M. na odcinku wzdłuż działek (...) obr. K. w rejonie ul. (...) w K. (dalej decyzja z 23 grudnia 2008 r.). Ustalono wówczas, że linię brzegu potoku od M. na całym jego biegu stanowi górna skarpa koryta, pokrywająca się z granicami działek o numerach (...) obr. K., zlokalizowanych na prawym brzegu potoku. Następnie w oparciu o pomiary (operat pomiarowy) opracowano przebieg linii brzegowej, która biegnie południową granicą działek (...). W dniu 19 listopada 2008 r. dokonano przejęcia przebiegu granic nieruchomości. Wskazano wówczas, że w związku z tym, że prawy brzeg wód potoku na przedmiotowym odcinku jest wyraźnie wykształcony w formie koryta dwudzielnego, to też zgodnie z art. 15 ust. 3, ust. 5 p.w., linia brzegu została ustalona po linii stanowiącej krawędź prawej strony skarpy koryta potoku na wnioskowanym odcinku. Wody potoku S. od M. zgodnie z zał. nr 2 rozporządzeniem Rady Ministrów z 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną (Dz. U. z 2003 r., nr 16, poz. 149), są śródlądowymi wodami powierzchniowymi, które z mocy art. 10 p.w. stanowią własność Skarbu Państwa. Prawa właścicielskie w stosunku do wód potoku S. sprawuje w imieniu Marszałka Województwa (...). Wyżej wspomniana decyzja z 23 grudnia 2008 r. stała się prawomocna z dniem 19 stycznia 2009 r.

Po ustaleniu linii brzegowej (...) kontynuował prace remontowe potoku, zaś w trakcie odmulania koryta odkryto istniejący stopień wodny, który został wyremontowany. Udrożnienie i remont potoku w rejonie spornych działek zakończono 9 listopada 2009 r.

Na wniosek Prezydenta Miasta K. została założona księga wieczysta nr (...) odnośnie działek o numerach (...) (przedmiotowych w sprawie), w której wpisano sposób korzystania z nich jako grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi, zaś dziale dotyczącym prawa własności wpisano Skarb Państwa-Prezydent Miasta K. jako organ reprezentujący Skarb Państwa, z podstawą wpisu w postaci decyzji administracyjnej z 23 grudnia 2008 r.

W dniu 18 października 2010 r. powodowie skierowali do Marszałka Województwa (...) pismo zatytułowane „wezwanie do zapłaty”, w którym informowali, że zostali decyzją z 23 grudnia 2008 r. pozbawieni prawa własności w zakresie działek nr (...), co daje im podstawę do domagania się zapłaty odszkodowania w wysokości 80.000 zł, mającego być zapłaconego do 5 listopada 2010 r. W odpowiedzi na to pismo powodowie uzyskali odpowiedź z 29 października 2010 r. w którym (...) poinformował, że w związku z decyzją z 23 grudnia 2008 r. wniosek powodów wymaga szczegółowego rozpoznania oraz pozyskania niezbędnych dokumentów, w tym operatu pomiarowego dołączonego do decyzji. W tej sytuacji powodowie zostaną powiadomieni o sposobie załatwienia sprawy w terminie określonym w art. 35 § 3 k.p.a. W kolejnym piśmie z 24 listopada 2010 r. (...), ze względu na skomplikowany charakter sprawy poinformował powodów, że odpowiedzi na pismo powodów udzieli do 21 grudnia 2010 r. Tak też pismem z tej daty (...) wskazała, że na podstawie otrzymanych z Urzędu Miasta K. całości akt, obejmujących operat pomiarowy stanowiący podstawę wydania decyzji z 23 grudnia 2008 r., uznaje za słuszne roszczenie powodów o zapłatę wskazywanego przez nich odszkodowania, informując jednocześnie, że nastąpi to w 2011 r., niezwłocznie po otrzymaniu z (...) Urzędu Wojewódzkiego środków finansowych na ten cel. Powodowie przy tej okazji zostali wezwani do przedłożenia operatu szacunkowego określającego wartość odszkodowania, a w razie jego braku do zlecenia jego wykonania w 2011 r. rzeczoznawcy majątkowemu.

Z kolei pismem z 30 grudnia 2010 r. Urząd Marszałkowski Województwa (...) poinformował powodów, że wobec faktu wniesienia przez nich wydania decyzji i ustalenia wysokości odszkodowania w trybie art. 186 p.w. przeanalizowania przesłanek zawartych w tym przepisie - brak jest podstaw uczynienia zadość zapłaty odszkodowania. Jednocześnie poinformowano powodów, że (...) podjęcie na podstawie art. 188 p.w. działania związane z wykupem gruntu w zależności od ustalenia okoliczności faktycznych sprawy.

W omawianej sprawie nie prowadzono postępowania administracyjnego, gdyż stwierdzono, że Marszałek Województwa (...) nie posiada w świetle wskazanych okoliczności faktycznych kompetencji do wydania decyzji administracyjnej w trybie art. 186 ust. 3 p.w. Wynika to z faktu, że szkoda zgłoszona przez powodów nie powstała w następstwie realizacji pozwolenia wodno prawnego, ani też nie należy do którejkolwiek z rodzajów szkód.

W rozważaniach prawnych Sąd I instancji na wstępie skonstatował, że powództwo powodów oparte o przesłanki art. 186 p.w. nie zasługuje na uwzględnienie. Otóż zgodnie z wyżej zidentyfikowanym zał. nr 2 rozporządzeniem Rady Ministrów z 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną dotyczącym śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną - istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, rzeka S. od M. należy do kategorii śródlądowych wód powierzchniowych płynących, które to wody na podstawie art. 10 p.w. stanowią własność Skarbu Państwa. Natomiast Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z ustalonym stanem faktycznym sprawy potok S. od lat 80-90-tych ubiegłego wieku ma ustalone koryto i od wielu lat pozostaje ono w stanie niezmienionym. Od co najmniej 1991 r. potok od M. zajął trwale część działki stanowiącej własność powodów. Wtedy prawdopodobnie doszło do zmian, z których wynikałoby przejście własności na rzecz Skarbu Państwa. Sąd jednak nie prowadził postępowania w kierunku daty nabycia przedmiotowych w sprawie działek przez Skarb Państwa wobec braku w tym kierunku środków dowodowych i podania przez powodów, że nie wiążą z faktem nabycia przez Skarb Państwa działek wobec ich terenu przez wody płynące i oparciu roszczenia wyłącznie o wydanie decyzji z 23 grudnia 2008 r. Oceniając natomiast charakter prawny decyzji o ustaleniu linii brzegowej (z 23 grudnia 2008 r.), Sąd Okręgowy zauważył, że nie doprowadziła ona do przeniesienia własności działek na rzecz Skarbu Państwa, a jedynie wytyczyła granice zajętej uprzednio przez potok S. nieruchomości. Jakkolwiek ustalenie linii brzegowej wiąże się z ograniczeniem prawa własności, to jednak decyzja kończąca postępowanie administracyjne nie prowadzi przejścia tego prawa. Ograny prowadzące postępowanie w tym przedmiocie, mają za zadanie zebrać i ocenić materiał dowodowy wyjątkowo wnikliwie, zaś stronie niezadowolonej

z wyniku pracy organu administracyjnego, uważającej ustalenie linii brzegowej w sposób zbyt obszerny do obszaru faktycznie zajętego przez wodę, służy prawo zaskarżenia decyzji(tak wyrok NSA z 27 września 2013 r., II SA/Kr 353/13). Tymczasem decyzja z 23 grudnia 2008 r. nie została przez powodów zaskarżona, mimo poinformowania ich o takiej możliwości, a zatem stała się prawomocna. W tej sytuacji zajęta przez wody potoku nieruchomości powodów przeszła na rzecz Skarbu Państwa. Zatem powodowie utracili prawo własności, jednakże nie w związku z wydaniem decyzji z 23 grudnia 2008 r., na której oparli swe żądanie.

W konsekwencji wyżej opisanego ujęcia przez Sąd Okręgowy zadanego mu problemu, zarzut strony pozwanej o braku legitymacji biernej po stronie pozwanej Skarbu Państwa został uznany za chybiony. Skoro powodowie wywodzą szkodę w związku z utratą prawa własności wskazując na fakt wydania decyzji administracyjnej, a nie inne zdarzenie przewidziane pr. wodnym, to też strona pozwana winien być Skarb Państwa – reprezentowany przez Marszałka Województwa (...) (wykonujący zadania właścicielskie w stosunku do przedmiotowych działek), co wyklucza możliwość skutecznego pozwania jednostki samorządu terytorialnego tj. Samorządu Województwa (...), który zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, ma osobowość prawną, zaś zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy samorząd województwa wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Zdaniem Sądu Okręgowego wobec wniesienia żądania o treści preferowanej przez powodów, w sprawie nie znajduje zastosowania art. 186 p.w. Otóż szkoda zgłoszona przez powodów nie powstała w następstwie realizacji warunków pozwolenia wodno prawnego, ani też nie należy do któregośkolwiek z rodzaju szkód wymienionych w przepisach pr. wodnego. Powodowie argumentując żądanie zasądzenia odszkodowania podali, że doszło do pewnego rodzaju wyłączenia na podstawie decyzji o ustaleniu linii brzegowej. Zatem brak było także podstaw do prowadzenia postępowania administracyjnego, o którym mowa w art. 186 ust. 3 p.w., gdyż Marszałek Województwa (...) nie posiadał kompetencji do wydanie decyzji w trybie w/w przepisu.

Mając na uwadze powyższe wywody Sąd I instancji uznał, za bezprzedmiotowy w sprawie zarzut strony pozwanej w przedmiocie przedawnienia roszczenia zgłoszonego na zasadach art. 188 p.w.

W kolejności Sąd Okręgowy zauważył, że jakkolwiek zostało stwierdzone przez (...) (pismo z 21 grudnia 2010 r.) o możliwości wpłaty w 2011 r. powodom stosownego odszkodowania co wprowadziło w tym przedmiocie ich w błąd, odnośnie zasadności zgłoszonego roszczenia, to jednak oświadczenie w tym względzie nie stanowiło uznania roszczenia powodów o wypłatę odszkodowania na podstawie decyzji ustalającej linii brzegowej, ponieważ nigdy ono nie powstało. Powodowie zaś nie dochodzili roszczenia za przejście prawa własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o inne zdarzenie niż decyzja z 23 grudnia 2008 r., jak np. zajęcie nieruchomości przez wody płynące potoku S..

Nabycie zaś przez Skarb Państwa spornych działek, zdaniem Sądu I instancji mogło nastąpić w oparciu o art. 10 p.w., a nie jak to się twierdziło decyzji z 23 grudnia 2008 ustalająca linię brzegową potoku S.. Decyzja ta wytaczała jedynie granice nieruchomości uprzednio już nabytej z mocy przepisów pr. wodnego.

W końcu Sąd Okręgowy wywiódł, że powodowie przedmiotową w sprawie szkodę z identyfikowali z utratą prawa własności przedmiotowych działek, co ich zdaniem nastąpiło w związku z decyzją z 23 grudnia 2008 r. W tej sytuacji, w ocenie Sądu, powodowie nie wykazali adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą, a zdarzeniem (decyzją). Otóż zgodnie z obowiązującymi przepisami zdarzeniem takim mogło być trwale zajęcie gruntu powodów przez wodę, a nie decyzja z 23 grudnia 2008 r., nie zawierającego zapisu wskazującego dotycząca przeniesienia własności gruntu na rzecz Skarbu Państwa. Do tego powodowie nie zakwestionowali wspomnianej decyzji i mimo ich pouczenia o środkach zaskarżenia z żadnych środków w tym względzie nie skorzystali. Zatem decyzja stała się ostateczna.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., uznając, że w sprawie, ze względu na zasady współżycia społecznego, zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek dający podstawę do odstąpienia w całości zasądzenia ich od strony przegrywającej. S. to zachowanie się (...), który początkowo uznał żądanie powodów zapłaty odszkodowania za zasadne. Niekonsekwentna postawa organu publicznego dysponująca rozbudowanym aparatem urzędniczym i profesjonalną obsługą, w stosunku do którego powodowie działali w zaufaniu, mogła ich wprowadzić

w błąd, co do prawidłowej oceny okoliczności faktycznych i realnie przysługującym im żądań. Nadto rzetelna postawa powodów, którzy skomasowali wnioski dowodowe umożliwiła szybkie zakończenie procesu.

W apelacji od powyższego orzeczenia, powodowie domagając się jego zmiany poprzez zasądzenie na ich rzecz dochodzonego roszczenia lub też uchylenia wyroku w jego pkt. I i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, zarzucili mu:

1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że wody płynące potoku S. pokryły nieruchomości powodów tj. działki nr (...), podczas gdy fakt taki nie miał miejsca, a wydana decyzja tworzyła nowy stan prawny,

2) naruszenie art. 14a i art. 15 p.w., przez błędną interpretację tj. ustalenie, że nieruchomości powodów została pokryta wodami płynącymi co uzasadnia ustalenia stanowienia ich własności Skarbu Państwa oraz przyjęcie, że linia brzegowa potoku przebiega po górnej skarpie, który to stan nie wynika z faktów lecz jedynie ustaleń decyzji administracyjnej z 23 grudnia 2008 r. wydanej przez Prezydenta Miasta K. nr (...)

Obie jednostki organizacyjne strony pozwanej Skarbu Państwa wniosły o oddalenie apelacji powodów i zasądzenie na ich rzecz od powodów kosztów postępowania odwoławczego.

Nadto Skarb Państwa reprezentowany przez (...) wniósł zażalenie na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu zawarte w pkt. II wyroku Sądu Okręgowego zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu:

-naruszenia art. 98 § 1 i 3, art. k.p.c. przez jego niezastosowanie oraz naruszenia art. 102 k.p.c. poprzez zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu jakoby w sprawie zaistniał szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na odstąpienie od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego.

Wobec tego żalący się wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przewidzianych, a w wypadku nieuwzględnienia tego wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie wniosku o zasądzenie kosztów procesu do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji - zaś w każdym przypadku zasądzenie od powodów na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie powodowie wnieśli o jego oddalenie i obciążenie Skarbu Państwa- (...) Zarządu Melioracji i (...) w K. kosztami postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów jest nieuzasadniona, ponieważ orzeczenie Sądu I instancji jest zgodne z prawem:

Na wstępie wypada zauważyć, że w kontekście treści wniesionego w sprawie powództwa, stan faktyczny sprawy ustalony przez Sąd Okręgowy stanowi wystarczającą podstawę do wydania orzeczenia. Zresztą przedstawione okoliczności stanu faktycznego nie zostały zakwestionowane przez którąkolwiek ze stron postępowania, spierających się w sprawie na gruncie wskazywanych przez nie problemów prawnych.

Następnie, wobec treści zarzutów apelacji dotyczących popadnięcia przez Sąd Okręgowy w sprzeczność swych istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz naruszenia przepisów art. 14a i art. 15 p.w. - trzeba przypomnieć, że zgodnie z wymogami art. 321 k.p.c. sąd wyrokuje, co do przedmiotu postępowania (ne eat iudex ultra petita patrium). Natomiast o charakterze zgłoszonego w sprawie roszczenia przesądza, żądanie odnoszące się do zakresu oczekiwanego rozstrzygnięcia oraz okoliczności faktyczne, które mają stanowić przesłanki rozstrzygnięcia o skonkretyzowanych roszczeniach. Jakkolwiek sąd prowadzący postępowanie nie jest związany wskazaniem powoda, co do podstawy prawnej dochodzonego roszczenia, to nie może pominąć przytoczonej podstawy faktycznej powództwa, czyli okoliczności faktycznych uzasadniających to roszczenie. Innymi słowy określone w pozwie

żądanie jest zindywidualizowane przytoczonymi przez powoda okolicznościami faktycznymi (art. 187 k.p.c.). Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z 25 kwietnia 2008 r. (II CSK 613/07, LEX nr 420867) przepisy prawa materialnego określone przez powoda jako podłoże jego żądań, nie wiążą sądu i mogą być przezeń pominięte przy wydawaniu orzeczenia co do istoty sporu. Konstrukcja podstawy prawnej rozstrzygnięcia należy bowiem do sądu, ten bowiem stosuje prawo materialne.

Powodowie wnosząc powództwo w sprawie, jako stroną pozwaną wskazali Skarb Państwa. Swe stanowisko w tym przedmiocie uparcie podtrzymywali, nawet wobec treści odpowiedzi na pozew Skarbu Państwa - (...) Zarządu Melioracji i (...) w K. (k.18-25) zarzucającego brak po jego stronie legitymacji biernej. Jediną reakcją na powyższy zarzut było określenie jednostki organizacyjnej pozwanego w sprawie Skarbu Państwa, jako Marszałka Województwa (...), (...) Zarząd Melioracji i (...) w K.. Nadto powodowie niezmiennie podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia upatrywali w utracie przez siebie prawa własności przedmiotowych działek, wskutek wydania dnia 23 grudnia 2008 r. przez Prezydenta Miasta K. decyzji nr (...) w której z powołaniem się na art. 15 ust. 1, ust. 2 pkt. 3 ust. 3 i 5 p.w. oraz art. 104 k.p.a., została określona linia brzegu potoku S. od M. na odcinku wzdłuż działek (...) obr. K. w rejonie ul. (...) w K.. Twierdzili przy tej okazji, że zgłoszone roszczenie wywodzą z art. 186 p.w. (vide pisma k. 45-47, 52, 99-100). Powodowie nadto domagając się zapłaty odszkodowania zaznaczyli, że wskutek wydania pomienionej decyzji doszło do pewnego rodzaju ich wywłaszczenia.

Na powyższym tle, w pierwszej kolejności godzi się wywieść, że w obecnym stanie prawnym odpowiedzialność za szkody wynikające z przepisów prawa wodnego ponosi jednostka samorządu terytorialnego. Jakkolwiek zgodnie z art. 10 ust. 1 i 1a p.w., wody (w tym wody wewnętrzne) stanowią własność Skarbu Państwa, co rzecz jasna odnosi się do potoku S., to jednak szczególna regulacja wykonywania zadań publicznych zawarta w prawie wodnym, uprawnienia właścicielskie przenosi na inny podmiot. Jest nim m.in. w oparciu o przepis art. 11 ust. 1 pkt. 4 marszałek województwa, który wykonuje zadania w zakresie administracji rządowej realizowane przez samorząd wojewódzki. Dotyczy to zadań z zakresu administracji rządowej ustawowo przekazanych samorządowi wojewódzkiemu. Tak też ipso iure prawa i obowiązki właściciela względem wód przejął marszałek województwa, zaś związane z tym zadania wykonuje samorząd województwa z pośrednictwem powołanej w tym celu samorządowej jednostki organizacyjnej, którą w niniejszej sprawie jest (...) Zarząd Melioracji i (...) w K.. Konsekwencją powyższego stanu prawnego jest to, że samorząd województwa jest uprawniony do gospodarowania wodami Skarbu Państwa i wykonywania w związku z tym wszelkich w odniesieniu do nich praw i obowiązków właścicielskich. Dodać także trzeba, że na zasadzie art. 6 ust. 2 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, ze zm), samorząd województwa ma osobowość prawną, zaś zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy samorząd województwa wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Niewątpliwie dbałość o wody publiczne, również w zakresie opisanym w podstawie faktycznej dochodzonego roszczenia, należy zaliczyć do zadań publicznych z art. 11 ust. 1 pkt. 4 p.w. W efekcie rzeczy trzeba było dojść do wniosku, że Skarb Państwa, i to niezależnie od jednostki organizacyjnej mającej go reprezentować (art. 67 § 2 k.p.c.), w ogóle nie był legitymowany biernie w sprawie. W tej sytuacji bez znaczenia pozostaje okoliczność, że wskazana przez powodów druga jednostka organizacyjna Skarbu Państwa, wbrew wymogom art. 8 ust. 1 pkt. 1 ustawy z 8 lipca 2005 r. o Prokuraturze Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 1150 j.t.) nie była prawidłowo reprezentowana.

Jednocześnie kontekście opisywanego wyżej związania sądu powództwem oraz w nawiązaniu do podstawy faktycznej dochodzonego w sprawie roszczenia, trzeba się zgodzić z wnioskami Sądu Okręgowego, że charakter prawny decyzji Prezydenta Miasta K. z 23 grudnia 2008 r. o ustaleniu linii brzegowej, nie doprowadził do przeniesienia własności przedmiotowych działek na rzecz Skarbu Państwa, gdyż wspomniana decyzja wytyczyła jedynie granice zajętej uprzednio przez potok S. nieruchomości. Otóż jakkolwiek ustalenie linii brzegowej wiąże się z ograniczeniem prawa własności, to jednak decyzja kończąca postępowanie administracyjne nie prowadzi przejścia tego prawa. Ograny prowadzące postępowanie w tym przedmiocie, mają za zadanie zebrać i ocenić materiał dowodowy wyjątkowo wnikliwie, zaś stronie niezadowolonej z wyniku pracy organu administracyjnego, uważającej ustalenie linii brzegowej jako zbyt obszerne w stosunku do obszaru faktycznie zajętego przez wodę, służy prawo zaskarżenia decyzji (tak wyrok

NSA z 27 września 2013 r., II SA/Kr 353/13). Dodać zresztą trzeba, że decyzja z 23 grudnia 2008 r. nie została przez powodów zaskarżona, mimo poinformowania ich o takiej możliwości, a zatem stała się prawomocna.

W istocie rzecz przejście gruntów pokrytych wodami płynącymi powierzchniowymi do zasobu własności Skarbu Państwa może nastąpić w trybie decyzji deklaratywnej właściwego starosty realizującego zadania z zakresu administracji rządowej przewidzianej w art. 14a p.w. W takim też postępowaniu właściciel gruntu pokrytego wodami Skarbu Państwa może zwalczać okoliczność, że doszło do przejęcia prawa własności na podstawie art. 17 ust. 1 p.w. i po bezskuteczności takiej akcji, dochodzić odszkodowania, o którym mowa w art. 17 ust. 2 p.w. Jak to zaznaczył Sąd Najwyższy w wyroku z 19 listopada 2004 r. (II CK 146/04, LEX nr 271677) brak wyjątków odnośnie normy wynikającej z art. 14 ust. 1 p.w. prowadzi do wniosku, że przywrócenie zakłóconej równowagi polegającej na wyzuciu właściciela zalanego gruntu z prawa własności powinno być dokonane w drodze odpowiedzialności odszkodowawczej uregulowanej w Kodeksie cywilnym (...). Wynika to zresztą z regulacji art. 188 ust. 1 p.w. Jednakże powodowie, co w sposób oczywisty wnika z podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia, bynajmniej nie dochodzą w sprawie swej pretensji w oparciu o przepisy dotyczące odpowiedzialności odszkodowawczej wynikającej m.in. z art. 17 p.w. lecz sytuują ją w związku z wydaniem dnia 23 grudnia 2008 r. przez Prezydenta Miasta K. w oparciu o art. 15 ust. 1, ust. 2 pkt. 3 ust. 3 i 5 p.w. oraz art. 104 k.p.a. w której została określona linia brzegu potoku S. od M. na odcinku wzdłuż działek (...) obr. K. w rejonie ul. (...) w K.. Wyżej wymienionej decyzji nie można jednak utożsamiać z wcześniej opisaną decyzją opartą o przepis art. 14a ust. 2 p.w. jako wynikającej z innych okoliczności faktycznych i dotyczących pokrycia gruntów powierzchniowymi wodami płynącymi, a nie wydanie decyzji regulującej linię brzegową.

W końcu na tle treści wniesionego przez powodów powództwa, dla porządku rzeczy trzeba także przyznać rację Sądowi I instancji, że wbrew ich twierdzeniom w sprawie nie mógł znaleźć zastosowania art. 186 p.w. Otóż szkoda zgłoszona przez powodów nie powstała w następstwie realizacji warunków pozwolenia wodno-prawnego, ani też nie należy do któregokolwiek z rodzaju szkód wymienionych w przepisach prawa wodnego. Wszak powodowie argumentując żądanie zasądzenia odszkodowania podali, że doszło do pewnego rodzaju wyłączenia na podstawie decyzji o ustaleniu linii brzegowej. W tej sytuacji nie istniały także podstawy do prowadzenia postępowania administracyjnego, o którym mowa w art. 186 ust. 3 p.w.

Z tych wszystkich względów apelacja powodów, przy zastosowaniu art. 385 k.p.c., została oddalona.

Odnosząc się do zażalenia Skarbu Państwa - (...) Zarządu Melioracji i (...) w K. na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu zawarte w pkt. II wyroku Sądu Okręgowego, uznać je należało za bezzasadne. Istotnie pomimo przegrania procesu doszło przy zastosowaniu art. 102 k.p.c., ze względu na występowanie w sprawie wypadku szczególnie uzasadnionego, do możliwości odstąpienia od obciążania powodów kosztami procesu. Jednakże weryfikacja zaistnienia przesłanek wspomnianego szczególnie uzasadnionego wypadku stanowi suwerenne uprawnienie sądu i ingerowanie w nie, może mieć miejsce w sytuacji dowolnej w tym przedmiocie oceny. Jednakże wskazywane przez Sąd Okręgowy okoliczności odstąpienia od obciążania powodów kosztami procesu nie mogą być uznane za dowolne. Istotnie Marszałek Województwa (...) Zarząd Melioracji i (...) w toku postępowania przed wszczęciem sprawy sądowej uznał żądanie powodów zapłaty odszkodowania za zasadne. Nie kwestionował także faktu, że odpowiedzialność z tytułu zgłoszonego przez powoda roszczenia ponosić będzie Skarb Państwa. Zatem niekonsekwentna postawa organu publicznego dysponująca rozbudowanym aparatem urzędniczym i profesjonalną obsługą, w stosunku do którego powodowie działali w zaufaniu, mogła ich wprowadzić w błąd, co do prawidłowej oceny okoliczności faktycznych i realnie przysługującym im żądań.

Wobec powyższego rozpoznawane zażalenie w oparciu o przepis art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. uległo oddaleniu.

Sąd Odwoławczy orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego oraz o kosztach postępowania zażaleniowego uznał, że i w tym przypadku w sprawie zaistniały okoliczności dające podstawę do odstąpienia na podstawie art. 102 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. od obciążania odwołujących się kosztami postępowań odwoławczych. Istotnie bowiem skomplikowane okoliczności stanu faktycznego sprawy i zachowanie w/w organu administracji państwowej w stosunku do zgłoszonego przez powodów roszczenia odszkodowawczego, nie w pełni przekonywujące uzasadnienie

Sądu I instancji co do braku podstaw uwzględnienia powództwa, tudzież także akceptacja przez ten Sąd występowania dwóch jednostek organizacyjnych strony pozwanej Skarbu Państwa, w tym jednej mimo przymusu reprezentowania Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa niezastąpionej przez ten podmiot - dawało możliwość do podjęcia próby weryfikacji prawidłowości orzeczenia Sądu I instancji. Zatem mimo przegrania sprawy przez powodów postępowania apelacyjnego, Sąd II instancji odstąpił od obciążania ich kosztami postępowania apelacyjnego.

Analogicznie Sąd odwoławczy doszedł do wniosku do zaistnienia szczególnych okoliczności do nieobciążania strony pozwanej kosztami postępowania zażaleniowego, uznając, że skoro pozwani przegrali sprawę przed Sądem I instancji, to też strona przeciwna miała prawo odwołać się od jej zdaniem nieprawidłowego rozumienia przesłanki z art. 102 k.p.c. dotyczącej wypadku szczególnie uzasadnionego, dającego podstawę do nieobciążania przegrywających sprawę powodów kosztami przed Sądem Okręgowym.